

FTAMP 14.07.07

А.А. Омарбекова (orcid -0000-0003-0385-5541)

*№24 мектеп-гимназиясының қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі**Тараз қ., Қазақстан**e-mail: anel.abdikarim2005@mail.ru*<https://doi.org/10.55956/QZAR5150>

ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ АҚПАРАТТЫҚ- КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ ОҚУ ПРОЦЕСІНІҢ САПАСЫН АРТТЫРУ

Аңдатпа. Мақала жаңа педагогикалық және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу арқылы оқу процесінің сапасын арттырудың өзекті мәселесіне арналған. Автор жаңа педагогикалық және ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың егжей-тегжейлі жіктемесін береді, сонымен қатар қазақ тілі сабақтарында, әдеби оқу сабақтарында немесе математика сабақтарында қандай ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалануға болатындығын нақтылайды. Мақала авторы мектеп сабақтарында осы инновациялық технологияларды қолданудың егжей-тегжейлі мысалдарын келтіреді және оқу процесінің сапасы едәуір артатынын дәлелдейді, өйткені инновациялық технологияларды қолдану танымдық қызығушылықты қалыптастыруға, сондай-ақ оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға ықпал етеді. Жаңа педагогикалық және ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолданудың тиімді тараптары, автордың пікірінше, білім беру жүйесін реформалаудың қазіргі кезеңінде ерекше маңызды болып табылатын оқуға, шығармашылыққа, ақпаратпен жұмыс істей білуге деген ынтаны арттыру болып табылады.

Тірек сөздер: оқу процесінің сапасы, жаңа педагогикалық технологиялар, мотивация, танымдық қызығушылық, ақпараттық-коммуникативтік технологиялар, танымдық қызмет.

Кіріспе. Қазіргі дәуірде оқытушының басты міндеттерінің бірі – танымдық қызығушылықты қалыптастыру, студенттердің танымдық іс-әрекетін белсендіру, өйткені оқуға саналы көзқараспен, сабаққа қызығушылықтың болуымен ғана оқу процесінің сапасы туралы айтуға болады. Оқытушылар көбінесе студенттердің, оқушылардың білім алуына ғана емес, оларды өз бетінше өндіруге ұмтылуына ықпал ететін әртүрлі инновациялық технологияларды пайдаланады.

Барлық қолданылатын педагогикалық технологиялар бір-бірімен байланысты, олар белгілі бір жүйені құрайды деп айтуға болады. Әрине, біз өткен тәжірибеден бас тарта алмаймыз, дәстүрлі және заманауи технологиялардың ақылға қонымды және органикалық үйлесімі педагогикалық технологияларды құрайды, олар үйлесімді жүйені қалыптастырып, оқу процесінің сапасын жақсартуға мүмкіндік береді.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Зерттеу барысында біз келесі әдістерді қолдандық: салыстырмалы, құрылымдық, сипаттамалық, типологиялық.

Аталған әдістерді қолдану оқу процесінің сапасын арттыру мәселелерінде педагогикалық және ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдаланудың тиімділігіне талдау жасауға мүмкіндік берді.

Зерттеу нәтижелері. Зерттеу барысында біз кейбір жаңа педагогикалық және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды жіктеуге және оқу процесінде жұмыс нәтижелерін көрсетуге тырыстық. Қазіргі уақытта педагогикалық технологиялардың келесі түрлері бар:

- проблемалық оқыту технологиясы.
- ойын технологиясы.
- ақпараттық және коммуникациялық технологиялар.
- жобалау қызметінің технологиясы.
- «ынтымақтастықта оқыту» технологиясы.
- оқу жетістіктерін бағалау технологиясы.

Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар оқыту сапасын арттыру мәселелерінде оң әсер етеді. Олар қазіргі мектептің алдында тұрған көптеген міндеттерді шешуге мүмкіндік береді, сонымен қатар жалпы білім беретін мектепте, сондай-ақ орта арнаулы және жоғары оқу орындарында әртүрлі пәндерді оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану қажеттілігін атап өткен жөн:

- қазіргі әлемде өте жылдам өзгерістер орын алуда. Сондықтан балаларға әлемде болып жатқан өзгерістерге тез әрекет ету, болып жатқан оқиғаларға жедел әрекет ету, дұрыс шешім қабылдау, алған білімдерін іс жүзінде қолдану және т. б. дағдылар қажет;

- өз бетінше сыни тұрғыдан ойлай білу, нақты іс-жүзінде туындайтын проблемаларды көре білу және заманауи технологияларды қолдана білу, оларды ұтымды шешу жолдарын іздеу; ол алған білімнің оны қоршаған шындықта қай жерде және қалай қолдануға болатындығын нақты түсіну; жаңа идеяларды қалыптастыра білу, шығармашылық ойлау;

- ақпаратпен сауатты жұмыс істеу: белгілі бір мәселені шешу үшін қажетті фактілерді жинай білу, оларды талдау, проблемаларды шешу гипотезаларын ұсыну, қажетті жалпылау, ұқсас немесе балама шешімдермен салыстыру;

- әртүрлі әлеуметтік топтарда коммуникативті, байланыста болу, әртүрлі салаларда, әртүрлі жағдайларда бірлесіп жұмыс істей білу, кез-келген жанжалды жағдайлардың алдын алу немесе одан оңай шығу;

- өзінің адамгершілігін, ақылдылығын, мәдени деңгейін дамыту бойынша өз бетінше жұмыс істеу.

Ғылыми нәтижелерді талқылау. Біздің мақаламыздың бұл бөлігі жаңа педагогикалық және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану кезінде оқу процесі кезіндегі ғылыми нәтижелерді талқылауға арналған.

Бұл мақалада біз педагогикалық технологиялардың барлық спектрін қамти алмаймыз. Сондықтан олардың кейбіріне тоқталайық. Сонымен, бұл келесідей:

Проблемалық оқыту технологиясы. «Оқытушының жетекшілігімен сабақтарда оқушылардың оқу мәселелерін шешу бойынша дербес іздеу қызметі ұйымдастырылады. Сабақ барысында оқушылар мәселені көріп қана қоймай, оны шешу жолдарын анықтауға үйренеді. Мәселені шеше отырып, студенттер қорытындыға қарай жылжу траекториясын бақылайды, түзетулер енгізеді, қосымша ақпарат іздейді» [1]. Проблемалық сабақ оқуға деген ынтаны күрт арттырады, әсіресе мәселе өмірге жақын болса. Оқытушының бұл технологияны қолдануының тиімділігі оқыту мен мотивация сапасын арттыру динамикасымен расталады. Бұл технологияның өзектілігі оқу іс-

әрекетіне мотивацияның жоғары деңгейін дамытумен, студенттердің танымдық қызығушылықтарын жандандырумен анықталады, бұл туындаған қайшылықтарды шешуде, сабақта проблемалық жағдайларды құруда мүмкін болады. «Мүмкін болатын қиындықтарды жеңе отырып, білім алушылар жаңа білімді, іс-әрекеттің жаңа тәсілдерін, ептіліктер мен дағдыларды игерудің үнемі қажеттілігін сезінеді. Бұл технологияны қолданған кезде оқушылар белсенді болып, сабақта мақсаттар мен міндеттер қояды. Балалар оқытушы үйренуге мүмкіндік бергеннен гөрі өздері ашқан нәрсені жақсы меңгереді» [2]. Оқытушы проблемалық оқытуды жаңа білімді ашу сабақтарында, жаңа материалды және бастапқы бекітуді үйренуде және аралас сабақтарда қолданады.

Проблемалық оқыту технологиясын қолданудың нәтижесі оқушылардың сапалы білімі, олармен еркін жұмыс жасау, сондай-ақ олардың алған және пайдаланған білімдеріне қатысты дербес ұстанымының болуы деп санауға болады. Бұл студенттердің тақтада қателіктер жіберетін оқытушының арандатуына берілмейтіндігімен көрінеді, олар "оқытушы әрқашан дұрыс" деген пікірді ғана емес, дәлелдеуді талап етеді. Тақтада жауап беріп, қиындыққа тап болған балалар іс жүзінде кеңестерді тыңдамайды, бірақ өздері жауап табуға тырысады. Оқушыларға тапсырмаларды таңдау құқығын беру кезінде олар өздерінің танымдық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін «миды көбірек жылжытуды» көздейтін тапсырмаларды таңдауға ұмтылады. Бұл оқытуға жеке көзқарасты, тұрақты танымдық мотивацияны, тәуелсіздікті қалыптастырудың басталуын көрсетеді.

Ойын технологиясы. Бастауыш мектеп жасына қабылдаудың жарықтығы мен жеделдігі, бейнелерге енудің қарапайымдылығы тән. Балалар ойын әрекеттеріне еркін қатысады. Сабақтағы ойынның мақсаты – таным мен оқуға деген қызығушылықты ояту. Ойын арқылы бала қоршаған әлемді біледі. «Ойында ол өзінің қабілеттерін жүзеге асырудың жолдарын табады, жаңа іс-әрекеттерді игереді, сонымен бірге мақсатқа жетудің оңтайлы алгоритмін дамытады, өз қызметін бақылауды үйренеді. Ойын - апатия мен төмен мотивацияны, оқшаулануды және педагогикалық немқұрайлылықты емдейтін «дәрігер» түрі. Оқытушы ойын арқылы оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашады, «ұйықтайтын» тұлғаның жақтарын белсендіреді: қиял, символдық ойлау, қарым-қатынас. Көптеген бастауыш сынып қазақ тілі сабақтары басқа пәндермен салыстырғанда оқушылардың қызығушылығын тудырмайтынын байқайды» [3]. Кейбір балалар оны қызық емес сабақ деп санайды. Қазақ тілімен айналысқысы келмеу сауатсыздықты тудырады. Осы пәнге деген қызығушылықты ояту үшін сабақтарда дидактикалық ойындарды нақты оқу мақсатымен және оқу-танымдық бағытымен сипатталатын тиісті педагогикалық нәтижемен белсенді қолдану қажет. Маңызды рөл сонымен қатар, олар өздерінің сәтсіздіктерін сезінетін балаларда жазу кезінде шиеленіс пен қорқынышты жеңілдетуге ықпал етеді, сабақ барысында жағымды эмоционалды жағдай жасайды.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе ойын технологияларын қолданудың тиімділігін атап өтуге болады:

- ойын технологиялары қызығушылықты арттыруға, ойлауды жандандыруға және дамытуға ықпал етеді;
- даму мен оқытуда денсаулық сақтау факторы бар;
- білімді жаңа жағдайда пайдалануға ықпал етеді;
- бұл баланың іс-әрекетінің табиғи түрі, болашақ өмірге дайындық;

- ұжымды біріктіруге және жауапкершілікті қалыптастыруға ықпал етеді.

Оқытушының іс-әрекетінде ойын технологиясын қолданудың нәтижесі оқушылардың оқу іс-әрекетіне деген қызығушылығын арттыру, балалардың сабақтағы өнімділігін арттыру деп санауға болады. Қазақ тілі сабақтарында дидактикалық ойындарды қолдану оқушылардың орфографиялық қырағылығын арттыруға әкеледі. Мұндай нәтижелердің себептері оқу-тәрбие процесінде ойын технологиясын қолдана отырып, оқытушының жұмыс жүйесі, оның ішінде оқушылардың орфографиялық қырағылығын қалыптастыру процесінде дидактикалық ойындар мен сараланған тапсырмаларды қолдану болып табылады.

Қазіргі ғасырды ақпараттық-коммуникациялық технологиялар ғасыры деп атауға болады. Балалар туғаннан бастап интернет-технологиялармен жақсы таныс. Бүгінгі таңда кез-келген үйде компьютер немесе ноутбук бар. Кішкентай кезінен бастап балалар компьютерлік технологияны меңгереді. Балалар мектеп оқушылары болған кезде, олар компьютерлік технологияны оқу процесінде өте оңай қолдана алады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды әртүрлі сабақтарда қолдануға болады. Бұл оқушылардың қоршаған әлемнің ақпараттық ағындарын шарлау қабілетін дамытуға; ақпаратпен жұмыс істеудің практикалық тәсілдерін игеруге; заманауи техникалық құралдардың көмегімен ақпарат алмасуға мүмкіндік береді. Интернеттің ақпараттық ресурстарын пайдалану оқытушыға тез, сапалы, қызықты, ойластырылған, мобильді сабақ дайындауға, білімді тексеруді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұл оқу процесінің тиімділігін арттыруға, сондай-ақ оқушылардың ынтасын арттыруға ықпал етеді.

Заманауи оқытушы өз жұмысында Smart Notebook, PowerPoint және т.б. бағдарламасының кең мүмкіндіктерін қолдана отырып, әртүрлі пәндер бойынша мультимедиялық презентацияларды белсенді қолданады. Оқытудың дамытушы компьютерлік құралдары ретінде оқытушы сабақтарда ойын - сауық материалдарын-анимациялық кроссвордтарды, викториналарды, жұмбақтарды пайдаланады, Балалардың денсаулығы туралы ұмытпайды. Сонымен қатар, оқытушы сабақтарда аудио-бейне материалдарды пайдаланады.

Оқытушы білім алушылардың электрондық білім беру ресурстарының әртүрлі нысандарын пайдалануына ықпал етеді: электрондық оқулықтар, оқытушының сайты, білім беру платформалары.

Сабақтарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларын қолданудың нәтижесі оқушылардың ауызша және жазбаша коммуникативтік ақпараттық технологияларды қолдана отырып, қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау, іріктеу, өңдеу және беру қабілеті мен қабілеті деп санауға болады.

Осылайша, ақпараттық-коммуникациялық технологияларын оқытудың басқа педагогикалық технологияларымен бірге қолдану оқытудың сапасының, өзгергіштігінің, саралануының және даралануының жоғары деңгейін тудырады. Бұл қазіргі оқытушының сабақтарының ерекшелігі. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларын сабақта және сабақтан тыс уақытта қолдану – бұл қызығушылықты арттыру, мотивацияны күшейту, білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту болып табылады.

Қорытынды. Осылайша, зерттеу барысында біз келесі қызықты тұжырымдарға келдік: педагогикалық процесте инновациялық технологияларды қолдану, заманауи педагогикалық технологияларды ақпараттық-коммуникативтік технологиялармен бірге қолдану оқу процесінің сапасын едәуір арттыруға мүмкіндік береді. Оқушылар шынайы танымдық қызығушылық танытады, бұл оқыту процесін едәуір жеңілдетеді, білім алушылар тек білім алуға ғана емес, оларды өз бетінше өндіруге, өз шешімдерін қабылдауға, жағдайды болжауға, қорытынды жасауға тырысады. Өз кезегінде оқытушы мотивацияны арттыруға, оқушылардың танымдық белсенділігін, н, шығармашылығын дамытуға, ақпаратпен жұмыс істей білуге, өзін-өзі бағалауды арттыруға, ең бастысы оқыту сапасының динамикасын арттыруға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Атемаскина, Ю.В. Современные педагогические технологии в ДОУ [Текст]: учебно-методическое пособие / Ю.В. Атемаскина. - СПб.: Детство Пресс, 2012. - 112 с.
2. Крук, Л. В. Использование информационно-коммуникационных технологий в образовательном процессе [Текст] / Л. В. Крук. - Рн/Д: Феникс, 2008. - 428 с.
3. Информатизация общего среднего образования [Текст]: научно-методическое пособие / под ред. Д. Ш. Матроса. - М.: Педагогическое общество России, 2004. - 128 с.
4. Intel “Обучение для будущего” (при поддержке Microsoft) [Текст]: учеб. пособие. - 3-е изд. испр. - М. : Издательско-торговый дом “Русская Редакция”, 2004. - 288 с.
5. Использование информационно-коммуникационных технологий на уроках в начальной школе / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://articlekz.com/article/20051>. Дата обращения 10.10 2022г.

Мақала редакцияға 20.01.23 түсті.

А.А.Омарбекова

Учитель казахского языка и литературы школы-гимназии №24 г. Тараз, Казахстан

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ЧЕРЕЗ ВНЕДРЕНИЕ НОВЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ И ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. Статья посвящена актуальной проблеме повышения качества учебного процесса посредством внедрения новых педагогических и информационно-коммуникационных технологий. Автор дает подробную классификацию новых педагогических и информационно-коммуникационных технологий, кроме того уточняет какие именно информационно-коммуникационные технологии можно эффективно использовать на уроках казахского языка, на уроках литературного чтения или на уроках математики. Автор статьи приводит подробные примеры использования указанных инновационных технологий на школьных занятиях и доказывает, что качество учебного процесса значительно повышается, так как применение инновационных технологий способствует формированию познавательного интереса, а также активизации познавательной активности учащихся. Эффективными сторонами применения новых педагогических и информационно-коммуникативных технологий является, по мнению автора, повышение мотивации к обучению, креативности, умению работать с

информацией, что особенно важно в современный период реформирования системы образования.

Ключевые слова: качество учебного процесса, новые педагогические технологии, мотивация, познавательный интерес, информационно-коммуникативные технологии, познавательная деятельность.

A.A. Omarbekova

*Teacher of the Kazakh language and literature of the gymnasium school No. 24,
Taraz, Kazakhstan*

IMPROVING THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS THROUGH THE INTRODUCTION OF NEW PEDAGOGICAL AND INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Abstract. The article is devoted to the urgent problem of improving the quality of the educational process through the introduction of new pedagogical and information and communication technologies. The author gives a detailed classification of new pedagogical and information and communication technologies, in addition, specifies which information and communication technologies can be effectively used in Kazakh language lessons, literary reading lessons or math lessons. The author of the article gives detailed examples of the use of these innovative technologies in school classes and proves that the quality of the educational process is significantly improved, since the use of innovative technologies contributes to the formation of cognitive interest, as well as the activation of cognitive activity of students. According to the author, the effective aspects of the use of new pedagogical and information and communication technologies are, in the opinion of the author, an increase in motivation to learn, creativity, and the ability to work with information, which is especially important in the modern period of reforming the education system.

Keywords: the quality of the educational process, new pedagogical technologies, motivation, cognitive interest, information and communication technologies, cognitive activity.

References

1. Atemaskina Yu.V. *Sovremennyye pedagogicheskiye tekhnologii v DOU [Modern pedagogical technologies in preschool educational institutions]: tutorial.* - St. Petersburg: Detstvo Press, 2012. - 112 p.
2. Kruk L. V. *Ispol'zovaniye informatsionno-kommunikatsionnykh tekhnologiy v obrazovatel'nom protsesse [The use of information and communication technologies in the educational process].*- Rn/D: Phoenix, 2008. - 428 p.
3. *Informatizatsiya obshchego srednego obrazovaniya Nauchno-metodicheskoye posobiye [Informatization of general secondary education]: scientific and methodological manual / ed. D. Sh. Matros.* - M.: Pedagogicheskoye obshchestvo Rossii, 2004.- 128 p.
4. Intel «Obucheniye dlya budushchego» (pri podderzhke Microsoft) [Intel "Learning for the Future" (supported by Microsoft)]: textbook. - 3rd ed. correct. - M.: Publishing and trading house "Russian Edition", 2004. - 288 p.
5. *The use of information and communication technologies in primary school lessons / [Electronic resource].* – Access mode: <https://articlekz.com/article/20051>. Retrieved 10.10.2022